

Azərbaycanda milli-mənəvi dəyərlərə Heydər Əliyev qayğısı

Müstəqil Azərbaycan Respublikasının memarı, dahi qurucusu, bütün azərbaycanlıların ümummilli lideri Heydər Əliyev xalqımızın tarixinə təkə böyük dövlət, ictimai-siyasi xadim kimi deyil, həm də mənsub olduğu xalqın milli-mənəvi dəyərlərinin keşiyində duran, bu dəyərlərin daha da inkişaf etdirilməsinə çalışan, bütün işıqlı həyatı boyu bu sahəyə diqqət yetirən dahi şəxsiyyət kimi daxil olmuşdur.

Heydər Əliyev qüdrətli və eyni zamanda, milli dövlət başçısı kimi, respublikaya rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə Azərbaycan dövlətçiliyində milli siyasətin, milli ideologiyasının tərkib hissəsi kimi, xalqın mənəvi dəyərlərinə böyük diqqət yetirmişdir. Tariximizə bələd olanlar bilirlər ki, Azərbaycan xalqı çox kəşməkəşli böyük bir yol keçmiş, öten əsrin 70 ilini Azərbaycan Sovet dövləti adlanan bir imperiyanın tərkibində olmuşdur. Bu dövrdə milli-mənəvi və həm də mədəni irsimizə birtərəfli, qeyri-humanist, qeyri-bəşəri münasibət təəssüf doğurmaya bilməz. Belə münasibət xalqı öz tarixi yaddaşını itirməyə, onu manqurtlaşmaya yönəltmək məqsədini güdüürdü.

Sovet dövlətinin ideoloqları SSRİ-də yaşayan bütün xalqları bir bayraq altında yığdıqları kimi, onları "sovet xalqı" adı altında dinsiz bir cəmiyyət kimi formalaşdırmağa da səy göstərdilər. Ancaq istədiklərini edə bilmədilər.

Amansız Sovet rejiminin və sovet ideoloqlarının bütün cəhdlərinə baxmayaraq SSRİ nə "sovet xalqı", nə də dinsiz yeni cəmiyyət yarada bildi və çox sürətlə dağıldı. Bu dağılmadan bəhrələnen Azərbaycan müstəqil, suveren respublikaya çevrildi. Müstəqilliyi əldə etdikdən sonra xalqın öz dininə, kökünə, soyuna, adət-ənənəsinə qayıdış başladı.

Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra ölkədə ictimai-siyasi həyatın bütün sahələrinin demokratikləşməsi, milli kökə, milli-mənəvi dəyərlərə qayıdış dinə münasibətə özünü göstərdi.

Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra müstəqil respublika kimi müstəqil daxili və xarici siyasət yeritməyə başladı. İlk dəfə olaraq xalq öz dini və milli bayramlarını azad və sərbəst şəkildə qeyd etdi. Respublika Prezidentinin fərmanları ilə Qurban bayramı, Ramazan bayramı və Novruz bayramı istirahət günü elan edildi.

Milli və dini bayram günlərində həm dövlət rəhbəri, həm də dini rəhbərlər mətbuat, televiziya və radio vasitəsilə xalqa müraciət edir, vətəndaşları təbrik edirlər. Belə bayram günlərində ulu öndər Heydər Əliyev ailə üzvləri ilə bərabər xalqın içərisində olur, insanlarla söhbət edir, camaatın istək və arzuları ilə tanış olurdu. Əlbəttə, bütün bunlar xalqa olan diqqətin, onun mənəviyyatına bəslənən hörmətin təzahürüdür.

Bu da bir həqiqətdir ki, ulu öndər Heydər Əliyev milli olduğu qədər, həm də bəşəri idi. O bilirdi ki, bəşəriyyətin yüksək mədəni səviyyəsinə bələd olmadan milli-mədəni irsə, dini adət-ənənələrə, mənəvi dəyərlərə layiqincə, səmərəli

münasibət bəsləmək cətidir.

Müstəqilliyini qazandıqdan sonra Azərbaycan demokratik, hüquqi, dünyəvilik yolunu tutmuş və bu yolla da inamla irəliləyir. 1995-ci ildə qəbul olunan Azərbaycan Konstitusiyası insanlara bütün azadlıqları, o cümlədən vicdan azadlığını təsbit etmişdir. Deməli, dövlətimiz dünyəvi dövlət olsa da, biz dindən azad deyilik. Bu gün dövlət ilə din arasında, sözün həqiqi mənasında, sıx əməkdaşlıq vardır. Azərbaycan vətəndaşları cəmiyyətin mənəviyyətə yüksəlməsində dinin rolunu görür və ondan səmərəli istifadə etməyə çalışırlar.

Demokratik ölkədə mənəviyyət yüksək olur, demokratiya özü yüksək mənəviyyət deməkdir. Azərbaycan vətəndaşlarında, xüsusən gənclərdə mənəvi dəyərləri yaşatmaq və daha da inkişaf etdirmək baxımından islam mənəviyyəti, islam əxlaqı bu gün hər zamankından daha çox gərəklidir.

Öz fəaliyyətinin mənasını xalqa xidmətdə görən ulu öndər Heydər Əliyev xalqın milli-mənəvi dəyərlərindən həmişə hörmətlə, qəlbən danışırdı. O, insanları, xüsusən də gəncləri öz mənəvi dəyərlərinə yönəlməyə çağırırdı.

Müstəqilliyimizdən sonra dünya müsəlman ölkələrinin bir çox konfrans və toplantıları Bakıda keçirilir və bütün bu görüşlərdə dövlət başçısı Heydər Əliyev iştirak edir, nitq söyləyirdi.

1998-ci ildə Bakıda iki böyük islam toplantısı keçirildi. Bunlardan birincisi həmin ilin sentyabrın axırı oktyabrın əvvəlində keçirildi. "Beynəlxalq İslam konfransı və Qafqaz müsəlmanlarının X qurultayı" adlanan bu toplantı dini-mənəvi dəyərlərə həsr olunmuşdu. Toplantıda ulu öndər Heydər Əliyev parlaq bir nitq söylədi.

1998-ci il dekabrın 9-da Bakıda "İslam sivilizasiyası Qafqazda" mövzusunda keçirilən beynəlxalq simpoziumda Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev "Xalqımız öz tarixi, milli-mənəvi dəyərləri, doğma dili ilə, islam dininə, mədəniyyətinə, mənəviyyatına mənsub olması ilə fəxr edir" adlı geniş və parlaq nitq söylədi. Bu nitq təkə Azərbaycan xalqının deyil, dünya müsəlman xalqlarının mənəviyyatında, mədəni, milli dəyərlərində İslam dininin roluna verilən qiymət idi.

Bu gün Azərbaycan cəmiyyəti keçid dövrünü yaşayır. Bu dövr təkə bazar iqtisadiyyatına, xüsusi sa-

hibkarlığa keçid dövrü deyildir, həm də hüquqi, dünyəvi, demokratik quruluşa, idarəçiliyə, açıq vətəndaş cəmiyyətinə və nəhayət, dinsizlikdən dinə, dinin mənəvi dəyərlərinə, adət-ənənələrinə qayıdış dövrüdür. Bugünkü inkişafımızın mahiyyəti gələcək inkişafımız üçün təməl rolunu oynayır. Gələcəyin keçmişdən keçib gəldiyini, gələcəyin keçmişin ən yaxşı dövr, zamanla, yeni cəmiyyətlə ayaqlaşma ilə mənəvi dəyərlərinin, adət-ənənələrinin yaşarlı olması mövqeyindən qiymətləndirilməlidir. Keçmişlə gələcəyin əlaqəsinə gözəl bələd, duyan böyük dövlət xadimi Heydər Əliyev bu məsələyə xüsusi diqqət verir, insanları dinin mənəvi dəyərlərindən bəhrələnməyə çağırırdı: "... Məhz bu dövrdə hər bir azərbaycanlı, hər bir müsəlman ilk növbədə islam dininin tövsiyələrindən istifadə edərək öz mənəviyyətini yüksəltməlidir". Dahi Öndər qeyd edirdi ki, "Mənəviyyatımız nə qədər yüksək olarsa, biz insanlarda, hər bir azərbaycanlıda, müsəlmanda Vətənə, öz amallarına sədəqət, mənəvi saflıq əhval-ruhiyyəsi tərbiyə edə bilsek, Azərbaycan bu ağır böhran dövründən, çətinliklərdən tezliklə və müvəffəqiyyətlə çıxacaqdır".

Ölkə başçısının milli-mənəvi dəyərlərə münasibətində xalqın dili, tarixi, mədəniyyəti həmişə ön planda olmuşdur. Azərbaycan dilinin xalqa yenidən qaytarılmasında ulu öndər Heydər Əliyevin gördüyü əzmkarlıq, qətiyyət və milli qeyrət əsrələr boyu xalqın yaddaşında yaşayacaqdır. Böyük həqiqətdir ki, milli-mənəvi dəyərlərimizin ən qiymətli ana dilimizdir. Dilimiz haqqında böyük azərbaycanlı Heydər Əliyev demişdir: "Hər bir dili yaşadan və inkişaf etdirən onun xalqıdır. Dilimiz zəngindir, çox ahəngdar dildir, dilimizin söz ehtiyatı çox böyükdür. Şəxsən mən bu dili sevirəm".

Azərbaycan dilinin inkişafı, tətbiqi sahəsində Ümummilli Liderimizin verdiyi qərarlar, imzaladığı sənədlər dövlət quruculuğu siyasətinin ən qiymətli hadisəsi idi.

Ulu öndər Heydər Əliyev xalqımızın tarixi ənənələrinin, mənəvi və mədəni irsinin etibarlı şəkildə mühafizə edilməsində, millətin özü-nüdərinin formalaşdırılmasında əvəzsiz xidmətlər göstərmişdir.

Razılıq hissi ilə qeyd olunmalıdır ki, bu ənənə böyük Heydər Əliyev yolunu uğurla, müasir dünyanın

tələbləri səviyyəsində qura bilmiş gənc, ancaq çox müdrik Prezidentimiz ilham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Dünya dövlət idarəçilik siyasətinə yaxşı bələd olan cənab İlham Əliyev öz fəaliyyətində həmişə milli kökə bağlılığa, islami dəyərlərin, insanların mənəvi kamilliyinin formalaşdırılmasında əhəmiyyətinə diqqət verir. Ona görə də xalq bu gün öz Prezidentinin milli dəyərlərə diqqət və qayğısını yüksək qiymətləndirir...

Sovet ideoloqları keçmişdən qalma bayramlara qarşı ilk gündən mübarizə aparmağa başladılar. İş o yerə çatdı ki, bütün Şərqdə qeyd olunan Novruz bayramını "keçmişin qalıq", "mövhumat bayramı", "xürafatçıların uydurma fantaziyası" hesab etdilər, ona damğa vuraraq dini bayramlar sırasına qatdılar. Unuduldu ki, Novruz - Bahar bayramı, İslamdan çox-çox əvvəl Şərq xalqları, o cümlədən Azərbaycan xalqı tərəfindən qeyd olunurdu.

Burada bir məsələni nəzərdən qaçırmamaq lazımdır ki, ulu öndər Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra beynəlxalq islam konfrans və toplantılarının bir çoxu Bakıda keçirilmişdir. Bu da Azərbaycanda islam ab-havanın yaxşı olduğunu, başlıcası isə, dövlət rəhbərinin islami dəyərlərə yüksək münasibətinin təzahürü kimi başa düşülməlidir.

1996-cı ilin noyabrında Bakıda Beynəlxalq islam konfransı keçirildi. Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev Simpoziumun iştirakçılarından iştirak etmiş, geniş nitq söyləmişdir. Heydər Əliyev demişdir: "...İslam dininin bəxş etdiyi bütün nemətlərdən hər bir azərbaycanlı səmərəli istifadə etməli və xüsusən, cəmiyyətdə davranışda islam dininin tələblərinə uyğun olaraq özünü göstərməlidir..."

Ulu öndər Heydər Əliyev gündəlik fəaliyyətində insan, millət və xalqın vicdan azadlığına humanist münasibət bəsləmişdir. O, bir azərbaycanlı kimi öz doğma dininə həmişə hörmət və diqqət yetirmişdir. Heydər Əliyev dini və milli bayramlarda xalq içərisində olur, dinimizin müqəddəs yerlərinə gedir, pirləri, ocaqları ziyarət edirdi. İnsanlar onu "Bibiheybət məscidi"ndə, "Təzə Pir"də, Mir Möhsün ağanın qəbri üstündə dindarlarla görüşlərini, ziyarət etdiyini dəfələrlə görmüşlər. Belə vaxtlar möhtərəm Prezidentimiz öz ailə üzvlərini də özünü müqəddəs yerlərə aparırdı.

Oruçluq, Qurban bayramlarında ulu öndər Heydər Əliyev dövlət başçısı kimi televiziya, radio vasitəsilə xalqı təbrik edirdi.

Fəxrli deyə bilirik ki, bu gün Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin milli dövlətçilik siyasətini və ictimai siyasət kursunu layiqincə həyata keçirən, dünya dövlətçilik təcürbəsinə dərin bələd olan, bu təcürbəyə yeni milli çalarlar vuran Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında gələcəyə inamla, geniş addımlarla gedir.

Musa Quluzadə,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının professoru, tarix elmləri doktoru, Əməkdar müəllim, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü

